

РОЗДІЛ 4

КЛАСИЧНІ МОВИ. ОКРЕМІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ

УДК 811.163.41/.42'366'367'27-115

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.47.14>

ВИОКРЕМЛЕННЯ СПЕЦИФІЧНИХ РИС СЕРБСЬКОЇ І ХОРВАТСЬКОЇ МОВ НА МОРФОЛОГІЧНОМУ ТА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНЯХ ТА ЇХ ВРАХУВАННЯ В КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

IDENTIFYING OF SPECIFIC FEATURES OF THE SERBIAN AND CROATIAN LANGUAGES AT THE MORPHOLOGICAL AND SYNTAX LEVELS AND THEIR CONSIDERATION IN COMMUNICATION AND PROFESSIONAL ACTIVITY

Васильсва Л.П.,

orcid.org/0000-0002-2178-8269

доктор філологічних наук, професор,

професор кафедри слов'янської філології імені професора Іларіона Свенціцького
Львівського національного університету імені Івана Франка

Особливості сербської і хорватської мов на різних рівнях мовної системи стали визначальними після виходу з функціонування сербсько-хорватської мови. Факт припинення її існування – унікальне в наш час для слов'янського світу явище, хіба що у середині ХХ ст. відбулося відокремлення македонської від болгарської мови.

У своєму розвитку сербська і хорватська мови перебували під впливом різноманітних позамовних та соціолінгвальних чинників, які доволі часто ставали вирішальними в їхньому функціонуванні і діяли в кожній з мов з різною силою та в різних комбінаціях, позначаючись на всіх мовних рівнях. Зокрема, на морфологічному та синтаксичному рівнях йдеться про відмінювання іменників, займенників й прикметників, словосполучень, вживання своєрідних конструкцій, використання дієслівних часів, способів тощо, тобто відмінності охоплюють усі граматичні категорії. У морфології це різні типи відмінювання пестливих форм іменників, відмінності у вживанні суфіксів під час відмінювання для розширення основи в односкладових іменниках у множині, використанні за хорватською нормою закінчення -і в орудному відмінку однини іменників жіночого роду з нульовим закінченням, у випаданні -е- у суфіксі -ес у топонімів, антропонімів за хорватською нормою. Особливості морфологічного характеру виявляються й у двох ступенях невизначеності за хорватською нормою (tko, netko) та одного – за сербською (лише neko), відмінюванні присвійних прикметників і займенників за повним типом відмінювання за хорватською нормою та за коротким типом – за сербською, в опозиції дав. в. одн.-ом, -ому, місц. в. одн.-ом, -оме: -ом(е) (обидва сербські відмінки). Розбіжності є й у відмінюванні числівників і займенників, у синтаксичних конструкціях зі слов'янським родовим та з іншими відмінками.

У дієвідмінюванні категоріальними є відмінності у використанні інфінітива, в утворенні форм майбутнього часу, в активному чи пасивному стані, у вживанні умовного способу II, усіченого інфінітива тощо, а також у різних підходах до утворення питальних конструкцій, у застосуванні різних сполучників у двох нормах для утворення того самого типу підрядних речень, у використанні неоднакових синтаксичних конструкцій під впливом різних автохтонних діалектів: хорв. za + інфінітив, серб. da + теперішній час тощо. Ці факти потрібно враховувати майбутнім фахівцям у комунікації, а також у їхній професійній діяльності.

Ключові слова: сербська мова, хорватська мова, морфологічний рівень, синтаксичний рівень, комунікація, професійна діяльність.

The peculiarities of the Serbian and Croatian languages at different levels of the language system became decisive after the Serbo-Croatian language ceased to function. The fact of its cessation is a unique phenomenon in our time for the Slavic world, except that in the middle of the 20th century. the separation of the Macedonian from the Bulgarian language took place.

In their development, the Serbian and Croatian languages were under the influence of various extralinguistic and sociolinguistic factors, which quite often became decisive in their functioning and acted in each of the languages with different strength and in different combinations, affecting all language levels. In particular, at the morphological and syntactic levels we are talking about the declension of nouns, pronouns and adjectives, word combinations, the use of peculiar constructions, the use of verb tenses, modes, etc., that is, the differences cover all grammatical categories. In morphology, these are different types of declension of affectionate forms of nouns, differences in the use of suffixes during declension to expand the stem in monosyllabic nouns in the plural, the use of the ending -i in the instrumental singular of feminine nouns with a zero ending according to the Croatian norm, in the dropping of -e- in the suffix -ec in toponyms and anthroponyms according to the Croatian norm. The peculiarities of the morphological character are also manifested in two degrees of uncertainty according to the Croatian norm (tko, netko) and one – according to the Serbian norm (only neko), the declension of possessive adjectives and pronouns according to the full type of declension according to the Croatian norm and

according to the short type – according to the Serbian norm, in the opposition of the past tense singular -om, -omu, the present tense singular -om, -ome: -om(e) (both Serbian cases). There are also differences in the declension of numerals and pronouns, in syntactic constructions with the Slavic genitive and with other cases.

In verb conjugation, there are categorical differences in the use of the infinitive, in the formation of future tense forms, in the active or passive state, in the use of the conditional mood II, the truncated infinitive, etc., as well as in different approaches to the formation of interrogative constructions, in the use of different conjunctions in two norms to form the same type of subordinate clauses, in the use of different syntactic constructions under the influence of different autochthonous dialects: Croatian *za* + infinitive, Serbian *da* + present tense, etc.

These facts should be taken into account by future specialists in communication, as well as in professional activities.

From a genetic point of view, the Serbian and Croatian languages belong to the same Shtokavian language system. Although the New Shtokavian dialects are a common basis for the Serbian and Croatian languages, their standardization after the Serbo-Croatian language ceased to function occurred in different ways. The study of the differences between the Serbian and Croatian languages has a rather long tradition. This topic does not cease to be relevant today, on the websites of magazines, newspapers, in social networks, where it is the subject of active discussion, in the works of linguists. Serbian and Croatian have features that determine their specificity at almost all linguistic levels. These standardized languages have long been variants of one language, their mutual influence at the lexical level can be traced in our time, which is manifested in the so-called “Serbisms” or “Croatisms”. The attitude of Serbian speakers towards Croatian words is quite tolerant, resistance exists mostly towards Croatian forms of the same words and word-forming formants. However, Croats almost do not tolerate either words or their components on a Serbian basis. Sometimes, due to inadequate presuppositional assessment, they avoid even such words that were used in parallel in the linguistic tradition of the past.

For Croatian vocabulary in general, the return to active circulation of words previously displaced from it due to the previous language policy is characteristic: borrowings from the Kajkavian and Chakavian languages, autochthonous and calqued linguistic means formed on Croatian soil. For Croatian linguistic practice, the phenomenon of purism has again become decisive. These facts should be taken into account by future specialists in real communication situations, in particular in teaching and translation activities.

Key words: Serbian language, Croatian language, morphological level, syntactic level, communication, professional activity.

Постановка проблеми. Особливості сербської і хорватської мов на різних рівнях мовної системи стали визначальними після виходу з функціонування сербсько-хорватської мови. Факт припинення її існування – унікальне в наш час для слов'янського світу явище (хіба що у середині ХХ ст. відбулося відокремлення македонської від болгарської мови).

У своєму розвитку сербська і хорватська мови перебували під впливом різноманітних позамовних та соціолінгвальних чинників, які доволі часто ставали вирішальними в їхньому функціонуванні і діяли в кожній з мов з різною силою та в різних комбінаціях, позначаючись на всіх мовних рівнях. Розуміння сучасного стану і тенденцій розвитку морфології та синтаксису даних мов сприятиме адекватній комунікації обома мовами майбутніх фахівців у їх професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження відмінностей між сербською і хорватською мовами на різних рівнях уже має традицію. Питання їх виявлення ми розглядали, зокрема в нашій монографії «Середньопівденнослов'янські мови в синхронії та діахронії» [24]. У статті, опублікованій 2025 р. [1], ми з'ясовували їх специфіку на лексичному рівні для використання лексики обох мов у реальних ситуаціях спілкування, у викладанні та перекладацькій діяльності. Зазначені в цій праці факти ми поспіль використовуємо з метою формування у студентів умінь та навичок адекватної комунікації з носіями обох мов. У ХХІ ст. тема роз-

біжностей між обома мовами і надалі не зникає з сайтів газет, журналів, у соцмереж, вона є предметом активного обговорення, хоча, задавалось би, після виходу з функціонування сербсько-хорватської мови минуло більше, ніж 25 років. Сьогодні це питання для хорватів та сербів становить невід'ємний складник мовної норми та культури мови [15; 18; 19; 21; 23]. На конференції «Норма хорватської стандартної мови у ХХІ ст.» було порушено питання існування «ідеології стандартної мови», чи є наслідки такого підходу шкідливими для соціуму та чи потрібен спеціальний закон про стандартну хорватську мову та її публічне використання і які положення цей закон має містити. З. Єласка при цьому звернула увагу саме на факт опанування мови соціумом: «Крім комунікації та ідентичності, нам також варто подумати про те, як опановується мова, які шкідливі підходи ми маємо до цього. Питання в тому, як нам діяти щодо тих, хто опановує норму, а це не лише діти та школярі, а й студенти, а також ті, хто не попередньо не виступав публічно, а в певний момент розпочав таку діяльність», а С. Хам підкреслила численні відмінності в підході та описі саме морфологічної системи хорватської мови в сучасних хорватських граматиках та мовних порадиниках, опанування якої є надзвичайно важливим не лише для носіїв мови, а й всіх хто цю мову вивчає як майбутню сферу своєї професійної діяльності [17].

М. Алерич та Т. Газдич-Алерич у праці «Хорватська мова у вживанні» запропонували

новий підхід до вивчення стандартизованої хорватської мови з чіткими поясненнями її граматичних та орфографічних норм [9], що є важливим з погляду фахової підготовки студентів.

У працях, опублікованих у збірнику «Теорія і практика сербської як іноземної мови» [6] наголошувалося, що викладання сербської мови як іноземної передусім повинно характеризуватися специфічним методологічним підходом та вмінням застосовувати граматику та лексику з комунікативною метою. У даних дослідженнях акцент теж ставився на таких важливих аспектах вивчення сербської мови як комунікація та викладання.

Постановка завдання. У статті маємо на меті виокремити особливості сербського і хорватського стандартів на морфологічному та синтаксичному рівнях, що уможливить майбутнім фахівцям – сербістам і хорватистам – дотримання у комунікації граматичних норм обох мов, попередньо об'єднаних в одну сербсько-хорватську, а також сприятиме їх фаховій підготовці як викладачів та перекладачів.

Виклад основного матеріалу. На морфологічному рівні відмінність між сербським і хорватським стандартами зумовлена відмінюванням іменників, займенників і прикметників. Одні розбіжності між нормами цих мов лексикалізовані, інші категоріальні. Особливості на рівні категорії відмінювання демонструють пестливі назви чоловічого роду, наприклад: “*zeko*”, “*braco*”. У хорватській нормі, як і в сербській, такі іменники відмінюються за зразком іменників жіночого роду – типу “*žena*”, тобто: род. в. *zeke*, дав. в. *zeki*, знах. в. *zeku* і т. д., однак між стандартами існує відмінність: у називному відмінку сербською є форма “*зека*”. Треба взяти до уваги те, що продуктивність цього типу в граматичній системі хорватської мови доволі висока, і до нього за хорватською нормою належить більшість пестливих чоловічих імен: *Ivo*, *Pero*, *Jozo*, *Franjo*, *Drago*, *Vlado* та інших: род. в. *Ive*, дав. в. *Ivi*, знах. в. *Ivu* і т. д. Однак за сербською нормою вони відмінюються, як іменники середнього роду – тип “*selo*”: род. в. *Ива*, дав. в. *Иву*, знах. в. *Ива* (у знахідному відмінку зміни порівняно з типом “*selo*” пов'язані з категорією живої істоти) [8, с. 187]. У хорватському стандарті існує подібний до попереднього тип відмінювання іменників, якого в сербському взагалі немає: називний відмінок та кличний відмінок на -*e*. Це чоловічі імена: *Mate*, *Mile* (род. в. *Mate*, *Mile*, дав. в. *Mati*, *Mili*), а також такі жіночі, як *Kate*, *Fate* (род. в. *Mate*, *Kate*; дав. в. *Mati*, *Kati*; знах. в. *Matu*, *Katu*; кличн. в. *Mate*, *Kate*). Оскільки

для сербської норми такий тип відмінювання не характерний, у текстах, де трапляються подібні імена (а також в усному мовленні сербів), використовуються форми за іншим зразком відмінювання: *Mateta*, *Mileta* чи *Mata*, *Mila*. Принагідно зазначимо, що цього типу відмінювання не мають й інші слов'янські мови.

У процесі творення множини односкладових іменників, які в цьому випадку розширюють основу, для хорватського стандарту, характерний суфікс -*ovi*, а суфікс -*evi* – лише у випадках, коли слово в називному відмінку закінчується на *č*, *dž*, *ć*, *đ*, *š*, *ž*, *nj*, *lj*, *j*, а також у слові *car*. За сербською нормою суфікс -*evi* використовується у випадку творення множини у деяких інших іменників, наприклад: *сир*, *пут*, *курс*, *мраз* тощо. [7, с. 115].

Згідно із сербськими граматиками іменники жіночого роду, що закінчуються на нульову морфему, мають в орудному відмінку два закінчення -*(j)u* та -*i* [8, с. 241–243], форм на -*i* майже немає в ужитку. У хорватському ж стандарті з прийменником чи означенням вживається закінчення -*i*, без них – -*(j)u* [10, с. 89]: хорв. *Jednom riječi, to je izvanredan uspjeh. Uvrijedila te samo riječju*; серб. *Jednom речју, то је ванредан успех. Увредила те само речју*.

У хорватській нормі низка іменників має в орудному відмінку лише форми із закінченням -*i*, наприклад: *dobi*, *nemani*, *mladeži*, *aveti* та ін. (до них відносимо й усі іменники із суфіксом -*ad*: *tomčadi*). Таке явище нефонетичного характеру в процесі відмінювання не простежується ніде в слов'янському мовному світі. Сербська ж норма замінює ці іменники синонімами [12, с. 132].

Спостерігаються відмінності щодо частоти вживання форм із закінченнями -*i*, -*a*, а також форм з випадним -*a*- в родовому відмінку множини іменників жіночого роду. Якщо в сербському стандарті спостерігається зростання частоти вживання закінчення -*i* [4, с. 443–450] *одредби*, *женидби*, в хорватському перевага надається формам із закінченням -*a*, а також форм з випадним -*a*- [22, с. 95] *odredba/odredaba*, *ženidba/ženidaba*.

Хорватський стандарт передбачає усунення в процесі відмінювання іменників так званого випадного -*e*, чергування -*e* : Ø. Таке -*e* з'являється у двоскладових словах-запозиченнях кайкавського (а також словенського, чеського, словацького) походження, переважно антропонімах: *Sremec* – *Sremca*, *Tkalec* – *Tkalca*, *Tomec* – *Tomca*, *Vramec* – *Vramca* (у прізвищах та іменах із цим суфіксом таке -*e* згідно з існуючою нормою не випадає: *Vebec* – *Vebeca*, *Ivek* – *Iveka*) та трискладових і багатоскладових словах: *Međimorec* –

Međimorca, Putanec – Putanca [11, s.115]. Явища випадного *-e* у сербській нормі взагалі не існує (у колишній сербсько-хорватській нормі існувала послідовна заміна суфікса *-es* у назвах хорватського походження на суфікс *-as*). Оскільки явище випадного *-e* подає довідник з хорватської граматики, ми віднесли його до характерних рис хорватської морфології. Щодо цього маємо певні застереження: випадне *-e* трапляється тільки в антропонімах, і лише на підставі антропонімічних назв не можна робити морфологічних узагальнень. Хорватський стандарт базується на штокавиці, належністю якої є випадне *-a*, випадне *-e* – кайкавська морфологічна особливість [11, s.115].

Усі морфологічні категорії, які можна замінити займенником (іменники, прикметники, прислівники), в хорватській мові мають два ступеня невизначеності: а) визначено наявність, але не визначено ідентичність (форми з префіксом *ne-*), б) не визначено ідентичність і наявність (форми, подібні до питальних) [12, s.132]. Сербська норма в обох випадках використовує форми з *ne-*. Наприклад із займенником (*t*)ko: хорв. *Pogledaj, molim te, netko stoji pred ulazom*. *Pogledaj, molim te, stoji li tko pred ulazom*; серб. *Погледај, молим те, неко стоји пред улазом*. *Погледај, молим те, стоји ли (або: да ли стоји) неко пред улазом*.

Присвійні прикметники та займенники відмінюються згідно з хорватською нормою за коротким (неозначеним), а, згідно з сербською, – за повним (означеним) типом відмінювання:

Хорв. наз.в. <i>kraljev sin</i>	Серб. наз.в. <i>краљев сѣн</i>
род.в. <i>kraljeva sina</i>	род.в. <i>краљевог сина</i>
дав.в. <i>kraljevu sinu</i>	дав.в. <i>краљевом сину</i>
Хорв. наз.в. <i>njezin otac</i>	Серб. наз.в. <i>њен отац</i>
род.в. <i>njezina oca</i>	род.в. <i>њеног(а) оца</i>
дав.в. <i>njezinu oscu</i>	дав.в. <i>њеном(е) оцу</i>

Відповідно до хорватської норми давальний та місцевий відмінки множини означеного типу відмінювання прикметників чоловічого роду розрізняють за закінченнями: дав.в. – *-om*, *-оти*, місц. в. – *-om*, *-оте* [10, s.166]. За сербською нормою обидва відмінки мають закінчення *-om(e)*.

Сербський стандарт у випадку відмінювання синтагм, другим компонентом яких є власне ім'я, допускає невідмінювання першої частини синтагми: наз. в. *стриц Јован*, род. в. *стриц Јована* (порівн. хорватське: *stric Ivan, strica Ivana*) [10, s.129].

У відмінюванні займенників та числівників є й інша специфіка: хорв. *šta* як дистрибутивний родовий від *što* (у сербській нормі *šta* =

наз./знах. в.); відмінності в утворенні присвійних прикметників, наприклад: хорв. *Kopitarov* : серб. *Konitarev*, у відмінюванні числівників від одного до чотирьох з прийменником, наприклад: серб. *Išao je sa dva druga*, хорв. *Išao je s dvama prijateljima*.

Щодо розбіжностей між числівниками: хорв. *četvero, četveri* і серб. *четворо, четвори* (зазначимо різні суфікси, що беруть участь у творенні цих збірних числівників), Д. Брозович вважає, що їх треба пов'язувати з “однією з найдавніших слов'янських ізоглот” [12, s.133].

Для хорватської норми характерніше вживання конструкцій зі слов'янським родовим відмінком: *Već godinu dana ne jedem mesa. Oдавna nisam sreo svoje prijatelјice*. Для сербської норми таке вживання не властиве: *Већ годину дана не једем месо* (знах. в.). *Одавна нисам срео своју пријатељицу* (знах. в.). Розбіжності є й у використанні інших конструкцій: серб. *Тражи се девојка за чување детета*; хорв. *Traži se djevojku za чување djeteta* (опозиція наз./знах. в.) [20, s.44].

Менше розбіжностей між стандартами простежується в дієвідмінюванні. Однак деякі з них є категоріальними. Серед лексикалізованих відмінностей наведемо наголошену форму *jest*, у сербській переважає *јесте* (*јест* у сербській вважається архаїзмом [13, s.133]). За хорватською нормою існує дієслово *spasiti* [11, s.1363] (1-ша особа одн. *spasim*), а в сербській – *спасити* (*спасем*) (у хорватській мові ця форма є омонімом до *spasti, spadnem*) [11, s.1363]. У деяких випадках ідеться про частоту вживання певних формантів: у хорватській нормі переважають дієслова на *-knuti, -gnuti*, а в сербській на *-ћи(ћи)*: *dignuti* : *дићи*, *niknuti* : *нићи*. Хорватська норма частіше надає перевагу утворенню форм теперішнього часу від дієслів на *-ati* за допомогою закінчення *-(j)em*: *šetati – šећем, sisati – сићем*, а сербська – за допомогою *-ам*: *шетам, сисам* [5, с. 4–43, 291]. Кілька дієслів розрізняються тим, що в одному стандарті вони виступають як зворотні, а в другому – ні: хорв. *brinuti se* : серб. *бринути*, а також – навпаки: серб. *Представа се завршава у девет сати* : хорв. *Predstava završava u devet sati* [14, s. 48].

У хорватській нормі інфінітив використовується набагато частіше, ніж конструкція *da* + теперішній час : хорв. *moliti* : серб. *да молим*, *да молиш* тощо, але в хорватській мові інфінітив як складову частину форми майбутнього часу взагалі не можна замінити конструкцією *da* + теперішній час: хорв. *ja ћу moliti* : серб. *ja ћу да молим*, що дозволяє сербська норма (Ця характеристика

сербської мови, а також деякі інші зміни в сучасній сербській акцентуації, наближують сербську мову до балканської групи слов'янських мов). Натомість для хорватської норми (особливо для розмовної) характерні конструкції *za* + неозначена форма дієслова: *za jesti, za piti, za pogledati* у функції непрямого додатка, наприклад: *Ima li što za jesti, za piti? Nema ništa za jesti, za piti* (у розмовній практиці трапляються форми *za jest', za pit'*), запозичені з чакавського діалекту, вважаються нормативними.

Щоб уникнути вживання неозначеної форми дієслова, сербська норма пропонує використання віддієслівних іменників у синтагмах: *право бирања, могућност упознавања* (порівн. хорв. *pravo birati, mogućnost upoznavati*) [20, s. 43] тощо.

У сербському розмовному стандарті часто вживаються фрази на зразок *jede mi se, ne piје mi se, ne шета mi se*. Натомість хорватська норма рекомендує до використання вислови, зокрема: *htio bih jesti, nemam volje piti, nisam raspoložen za šetnju*) [20, s. 44].

Відмінності між стандартами виявляються в утворенні форм майбутнього часу I (футурума I): хорв. *gledat ћи* (складний майбутній час, утворений з короткої (енклітичної) особової форми дієслова *htjeti/hteti* та усіченого інфінітива: серб. *gledaћу* (зрощення обох складових на зразок українського “робитиму”).

Категоріальні відмінності трапляються в дієвідмінюванні. До них належать вже зазначені явища, пов'язані з використанням хорватською нормою форм майбутнього часу II (футурума II) лише для дієслів недоконаного виду (у сербській це використання не співвідносне з дієслівним видом). Звернемо увагу також на те, що дієслово “*biti*” (бути) форм майбутнього часу II у хорватській мові немає:

хорв. *Ako budeš dobar, kupit ћи ti čokoladu;*

серб. *Ako будеш био добар, купићу ти чоколаду.*

Сербська норма надає перевагу умовному способу I, тоді як умовний II майже вийшов з активного використання. Хорватська норма рекомендує його для вживання:

хорв. *Da me nije spriječila jedna prometna nesreća na cesti, ne bih bio uopće zakasnio na objed;*

серб. *Да ме није спречио један саобраћајни удес на путу, не биx уопште задоцнио на ручак.*

У сербській нормі в складнопідрядних реченнях (так званих непрямої мові) використовується частіше питальна частка *да ли*: *Питам да ли је дошао*, натомість у хорватській – *je li*: *Pitam je li došao* [16, s.130]

Сербський стандарт передбачає вживання сполучника *пошто* у підрядних причини, наприклад: *Рећу ћу пошто сам већ ту*, натомість хорватська норма в цих випадках надає перевагу сполучникам *jer, budući da, kad*, наприклад: *Reći ћи kad sam već tu* [16, s. 130].

Принагідно зазначимо, що відмінності на морфологічному та синтаксичному рівні в обох мовах ми враховували при укладанні українсько-сербського та українсько-хорватського тематичних словників [2; 3], якими студенти вже певний час успішно користуються.

Висновки. Сербська і хорватська мови мають особливості, які визначають їхню специфіку на морфологічному та синтаксичному рівнях. Як ми проілюстрували вище, на цих рівнях особливості двох стандартів виявляються у відмінюванні іменників, займенників й прикметників, словосполучень, вживанні своєрідних конструкцій, використанні деяких дієслівних часів, способів тощо, тобто фактично охоплюють усі граматичні категорії. З огляду на це ми привертаємо увагу наших студентів до засвоєння наведених вище мовних фактів, вважаючи, що це підвищить їхню майбутню фахову компетенцію та надасть їм більше можливостей для майбутнього працевлаштування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильєва Л. П. Виокремлення специфічних рис сербської і хорватської мов на лексичному рівні та їх врахування в реальних ситуаціях спілкування. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Вип. 41. Том 2. С. 165–170.
2. Васильєва Л.П., Сокіл Б.М. Українсько-сербський тематичний словник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 349 с.
3. Васильєва Л.П., Сокіл Б.М., Ткачук О. Б. Українсько-хорватський тематичний словник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 353 с.
4. Ликоманова И. Тенденција језичке промене у српском језику (На примеру наставка –и у ген.мн. именица). *Научни састанак слависта у Вукове дане*. 1996. Књ.25/2. С. 443–450.
5. Милановић Б. Глаголи на –ати са двојаким презентском основом. Београд: Институт за српскохрватски језик, 1977. 297 с.
6. Српски као страни језик у теорији и пракси. Тематски зборник радова. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2020. 635 с.

7. Станојчић Ж. Морфологија, синтакса и фразеологија. *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 1996. С. 111–141.
8. Стевановић М. Савремени српскохрватски језик. Књ.1. Београд: Научно дело, 1986. 653 с.
9. Alerić M., Gazdić-Alerić T. Hrvatski u upotrebi. Zagreb: Profil, 2013. 351 s.
10. Barić E., Lončarić, Malić D. i dr. Gramatika hrvatskoga književnoga jezika. Zagreb: Školska knjiga, 1990. 461 s.
11. Barić E., Hudeček L., Koharević M. i dr. Hrvatski jezični savjetnik. Zagreb: Pergamena, 1999. 1660 s.
12. Brozović D. Gramatičke značajke hrvatskoga jezika. *Jezik*. 1997. Br. 4. S. 127–135.
13. Brozović D. Aktuelna kolebanja hrvatske jezične norme. *Jezik*. 1998. Br. 5. S. 161–176.
14. Cichońska M. Języki Słowian Południowych wobec rozpadu SFRJ (Czy Słowiańszczyźnie przybywa języków?). *Współczesne tendencje rozwoju języków słowiańskich*. Katowice, 1994. S. 41–49.
15. Jelenkov D. O srpskom i hrvatskom jeziku i prevodu. *Libra prevodioci* 09.09.2019. URL : <https://www.prevodioci.co.rs/blog/hrvatsko-srpski-prevod/> (дата звернення 10.09.2025).
16. Kačić M. Hrvatski i srpski. Zagreb: Zavod za lingvistiku FF, 1995. 159 s.
17. Norma hrvatskoga standardnoga jezika u dvadeset i prvom stoljeću. 18. i 19. listopada 2021. URL: <https://www.info.hazu.hr/events/norma-hrvatskoga-standardnoga-jezika-u-21-stoljecu/> (дата звернення 25.06.2026).
18. Paradžik M. U čemu je ključna razlika hrvatskog i srpskog jezika? *Obnova*. 13.09.2022. URL: <https://obnova.com.hr/blog/index.php/19-2022/349-u-cemu-je-kljucna-razlika-hrvatskog-i-srpskog-jezika> (дата звернення 26.10.2025).
19. Razlike između hrvatskog i srpskog jezika, evo kakvim ga Srbi smatraju. *Večerni list*. 8.02.2020. URL: <https://www.vecernji.hr/lifestyle/razlike-između-hrvatskog-i-srpskog-jezika-evo-kakvim-ga-srbi-smatraju-1377743> (дата звернення 15.08.2025).
20. Spagińska-Pruszek A. Sytuacja językowa w byłej Jugosławii. Gdańsk, 1997. 83 s.
21. Starčević A., Kapović M., Sarić D. Jeziku je svejedno. Zagreb: Sandorf, 2019. 394 s.
22. Težak S., Babić S. Gramatika hrvatskoga jezika. Zagreb: Školska knjiga, 1996. 296 s.
23. Trkanjec M. Pitao je Hrvate koliko razumeju srpski jezik.... *Blic*. 13. jul 2021. URL: <https://www.blic.rs/slobodno-vreme/vesti/pitao-je-hrvate-koliko-razumeju-srpski-jezik-odgovori-su-interesantni-ma-razumemo-mi/x17cdwv> (дата звернення 27.10.2025).
24. Vasiljeva Lj. Srednjojužnoslavenski jezici u sinkroniji i dijakroniji: monografija. Osijek: CKD "M – M", 2010. 221 s.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 14.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.08.2026